

Надія Постригач
кандидат біологічних наук,
старший науковий співробітник,
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України,
Україна
unadya1@gmail.com

Nadiia Postryhac
Candidate of Biological Sciences,
Senior Research Assistant
Ivan Ziazium of Pedagogical and Adult Education
NAES of Ukraine
Ukraine
unadya1@gmail.com

ДО ПИТАННЯ ПРО МІЖДИСЦИПЛІНАРНУ ПРИРОДУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ЗАРУБІЖНОМУ ДИСКУРСІ

ON THE QUESTION OF THE INTERDISCIPLINARY NATURE OF TEACHER EDUCATION IN FOREIGN DISCOURSE

Порівняльні дослідження педагогічної освіти та її реформування (досить слабо розвиненої галузі у більшості держав-членів ЄС) дозволили виокремити велику кількість (постійних) проблем педагогічної освіти (наприклад, проблеми, пов'язані з теоріями і методологіями, прийнятими в педагогічній освіті; проблеми з базою знань, заснованих на дослідженнях / для професії вчителя або з відповідними стратегіями викладання / навчання) та (іноді багатим) потенціалом для її вдосконалення – іноді з великими відмінностями між різними державами-членами ЄС [1, с. 70].

Завдяки спробам інтегрувати дисциплінарні знання, стало зрозумілим, що успіх педагогічної взаємодії вчителів з учнями залежить від їх обізнаності та здатності визнавати, критикувати шляхи впливу цих дисциплінарних дискурсів і конвенцій, які уможлилювали та обмежували спроби спільної, міждисциплінар-

ної роботи. Хоча кожна міждисциплінарна взаємодія буде різною залежно від конкретних контекстів співпраці, такий досвід дійсно пропонує шляхи, якими педагоги можуть підходити до міждисциплінарного досвіду викладання та навчання. Залучення міждисциплінарної педагогіки вимагає усвідомлення та роздумів про те, як дисциплінарні, субдисциплінарні, відомчі та особисті зобов'язання вчителів щодо викладання та навчання впливають на процеси співпраці та розробку курікулуму [4, с. 421–422].

Міждисциплінарний підхід є одним із новітніх розроблених підходів, які часто використовуються в широкому спектрі дисциплін. Зокрема, Х. Якобс (H. Jacobs, 1989) визначає міждисциплінарне навчання як «погляд на знання та підхід до навчального плану, що свідомо застосовує методологію та мову з більш ніж однієї дисципліни для вивчення центральної теми, питання, проблеми, теми чи досвіду» [5, с. 3–4]. Одним з недоліків викладання окремих предметів є дихотомія і часткове пропонування знань. Цей недолік, на думку грецьких учених (Kaprinis, Diggelidis та Papaioannou, 2009) можна врівноважити за допомогою міжпредметного та міждисциплінарного викладання. Міжпредметний підхід дає студенту можливість отримати повний обсяг знань (Matsagouras, 2003), оскільки в міжпредметному проекті організація розкладу занять така, що розділові лінії між різними дисциплінами перестають існувати (Wolfger & Stockard, 1997) [3, с. 1238].

Підхід, що керується правилами, та використання дисциплінарної таксономії для регулювання навчальних планів, організаційних структур, оцінки та кар'єри, підсилюють один одного. Більше того, поточний період фінансових обмежень не забезпечує ідеальних умов для «парадигматичної» зміни в управлінні італійською системою ЗВО. Отже, у короткостроковій перспективі зменшення деяких невідповідностей та створення паралельних структур і процесів, що виходять із суворих дисциплінарних принципів, може представляти реалістичний і прагматичний спосіб підштовхувати міждисциплінарність [2, с. 8]. Результати турецьких дослідників підтверджують висновок італійських науковців, наголошуючи на тому, що співпраця між двома факультетами інженерії та освіти та її частка у підвищенні якості сучасної освіти є суттєвою для між-

дисциплінарної співпраці. Автори наголошують на важливості поєднання теоретичної інформації з впровадженням та оцінкою результатів цих практик. Учені вважають, що обидві дисципліни повинні йти рука об руку, прокладаючи шлях освітнім та технологічним інноваціям [6, с. 132].

Компетентнісно-орієнтована освіта передбачає підготовку студентів не тільки для того, щоб вони були здатні вирішувати проблеми в різному контексті, а й для того, щоб їх вирішення могло бути більш ефективним в результаті інтеграції знань. Отже, майбутні вчителі зможуть ефективно вирішувати різні соціальні, особисті, академічні та професійні ситуації. Оскільки неможливо розробити профіль навичок вчителя на основі одного предмета, міждисциплінарні проекти відіграють важливу роль у сприянні компетентнісно-орієнтованому навчанню, а також підвищенню якості навчання та викладання. Ці типи проектів заохочують співпрацю вчителів та розвиток комунікативних навичок, оскільки вони передбачають постійний обмін та співпрацю між усіма різними агентами, які беруть участь в освітньому процесі. Однак, незважаючи на те, яке значення має міждисциплінарне навчання для педагогічної освіти, було виявлено дві важливі прогалини: а) перша, пов'язана з відсутністю міждисциплінарних проектів, що здійснюються для педагогічної освіти та ін.; б) друга, пов'язана з відсутністю емпіричних досліджень, які б аналізували вплив міждисциплінарних пропозицій на навчання студентів.

На даний момент впровадження міждисциплінарного підходу на всіх етапах системи освіти є викликом як для вчителів, так і для тих, хто їх навчає. Більшість міждисциплінарних проектів було здійснено в рамках початкової або середньої освіти, але міждисциплінарні пропозиції реалізувались в рамках загальної університетської освіти і, зокрема, педагогічної. Однак цих пропозицій недостатньо, якщо врахувати, що у багатьох системах освіти шкільний курікулум розділений на непов'язані предмети, що ускладнює включення міждисциплінарного підходу, коли мова йде про педагогічну освіту. Це обмеження стосується, зокрема, іспанської системи освіти, яка слугувала основою для освітнього інноваційного проекту. Іспанське освітнє законодавство описує профіль

навичок для вчителів початкових класів та визначає необхідність розуміння ними на цьому етапі міждисциплінарних взаємозв'язків між сферами куракулуму, а також розробляє, планує та оцінює процеси викладання й навчання спільно з іншими вчителями та фахівцями. Однак педагогічна освіта в Іспанії передбачає чотири роки університетського навчання (європейський ступінь) і суворо регулюється Міністерством освіти на національному рівні. Це положення передбачає обов'язковий відбір предметів, змісту та компетентностей, у яких знання є частковими та фрагментованими.

Цей розподіл знань у програмі педагогічної освіти очевидний не лише через велику кількість предметів, що стосуються конкретних областей викладання (наприклад, викладання математики, соціальних наук, експериментальних наук, фізичної культури), але й тому, що ці предмети викладаються у різні навчальні роки, що ускладнює розробку міждисциплінарних проєктів, які пов'язують одну діяльність з різними галузями знань. Тому учений Борромео (Borromeo) наполягає на тому, що «міждисциплінарне навчання та викладання вимагають, з одного боку, добре підготовлених вчителів, а з іншого боку, адекватних навчальних матеріалів для щоденних уроків у школі». Дискусія щодо важливості міждисциплінарності та її ролі в суспільстві призвела до реалізації різних дослідницьких проєктів, що стосуються вдосконалення педагогічної освіти. Багато з них пов'язані з проєктами STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics), які поширюються з величезним інтересом з боку міжнародного освітнього політикуму до підготовки студентів для розвиненого суспільства з науково-технологічної точки зору. У цих міждисциплінарних проєктах, в яких активними методологіями є проєктне навчання, математика поєднується з іншими предметами для різних цілей: а) вдосконалення навчання математики; б) покращення вивчення іншого предмета або в) досягнення справді інтегрованого підходу [7, с. 1–2].

Таким чином, аналіз зарубіжних досліджень щодо міждисциплінарної природи педагогічної освіти засвідчив, що міждисциплінарний підхід до організації викладання та навчання сприяє досягненню інтегрованого підходу; компетентнісно-

орієнтованому навчанню та підвищення якості навчання та викладання; посиленню співпраці з іншими вчителями та фахівцями, розробці курікулуму і розвитку їх комунікативних навичок; реалізації різних дослідницьких проєктів щодо вдосконалення педагогічної освіти, пов'язаних зі STEM-освітою; розвитку освітніх та технологічних інновацій; утвердженню міждисциплінарної педагогіки як субдисципліни педагогічної науки.

Література

1. Buchberger F., Buchberger I. Didaktik/fachdidaktik as integrative transformation science (-s) – a science/sciences of/for the teaching profession? *TNTEE Publications*, 1999. Vol. 2 (1). pp. 69–83.
2. Donina D. et al. Inconsistencies in the Governance of Interdisciplinarity: the Case of the Italian Higher Education System. *Science and Public Policy*, 2017. pp. 1–11; doi: 10.1093/scipol/scx019.
3. Filippou F. et al. The effect of an interdisciplinary Greek traditional dance, music, and sociology program on male and female students' anxiety. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2014. 152. pp. 1237–1241.
4. Friedow Alison J. et al. Learning Interdisciplinary Pedagogies. *Pedagogy: Critical Approaches to Teaching Literature, Language, Composition, and Culture*, 2012. 12 (3). pp. 405–424; doi: 10.1215/15314200-1625235.
5. Jacobs H. *Interdisciplinary curriculum: Design and implementation*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development, 1989. pp. 4–5.
6. KARAL H., BAŃÇEKAPILI T. New Perspective To Educational Technology: Interdisciplinary Cooperation “An Example Of Faculties Of Education And Engineering”. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2010. 9 (1). pp. 132–142.
7. Santaolalla E. et al. Interdisciplinarity in teacher education: Evaluation of the effectiveness of an educational innovation project. *Sustainability*, 2020. 12, 6748. 23 p.; doi:10.3390/su12176748.